

OKUL DÖNEMİNDE ANADİLİN ÖNEMİ

Dilin Önemi:

Bir söz vardır, *insan sözünü dili ile söyler, sözü iyi olursa yüzü parlar!!*

Dil ile düşüncenin ayrılmazlığı, düşüncenin dili ve dilin düşünceyi geliştirdiği bilimsel bir gerçektir.

Düşüncesi olmayanın dili, dili olmayanın düşüncesi olamaz. Bunun en belli örneği hayvanlardır. Hayvanların düşünceleri yoktur, çünkü dilleri yoktur. Demek ki düşüncemizi geliştirmemiz için dilimizi geliştirmemiz gerekir.

Bu görüş çocuğun gelişimine uyarlanırsa, çocuğun zihinsel gelişiminin toplum tarafından dil aracılığı ile kurulduğu anlaşılmaktadır ve dili kullanma yeteneğini geliştiren her şeyin zihin gücünü de artıracığı söylenebilir.

Dil düşünceyi taşıyan bir araç, bir kaptır.

Bir dilin öğrenilmesi ve bir iletişim aracı olarak kullanılması insan zihninin gelişimine bağlıdır ve dil de zihnin ve düşüncenin çalıştırıcısıdır.

İnsan dilini doğru kullanarak doğrulara ulaşır.

Doğru düzgün konuşamayan, kavramları yerli yerinde kullanamayan mantıksal yetersizlikler içindedir ve düşünce alanı dardır.

Dil canlıdır. Dil ile yaşam birbirinden kesinlikle ayrılamaz.

Bireyin kimliğinin oluşmasında, onun kendini yetiştirmesinde, genel ve meslek öğreniminde başarısını ve niteliğini belirlemede en önemli etken dil olgusudur.

Dil kimliktir - Anadilin önemi

Anaokul veya okul çağına kadar edinilen dil insanın anadilidir, kimliğidir. Ondan sonra edinilecek dillerin sayısı ne olursa olsun bunlar ikincidir ve anadil temeli üzerine konmuştur. Sonradan edinilen dillerin anadili yerinden söküp atma, insanı da kendi egemenliğine alma gücü ve hakkı yoktur.

Eğitimbilimcilerin ‘ilk öğrenilenler en son unutulur’ demeleri ilk olanın temel nitelikte olduğunu vurgulanmaktadır.

Dil çocuğun kendisini anlatabilmesini sağlar ve ona birey olma yolundaki ilk adımını attırır. Dünyaya geldiğinde hiçbirşey bilmeyen çocuk anadiliyle kimlik kazanır. Kültür edinir, toplumsallaşır. Çocuk, anadili aracılığıyla ilk toplumsal kuralları kavrar. Çevresi ile ilişki kurar. Burada anadiline görev düşer. Çocuğun tüm gelişimi dil gelişimiyle doğrudan bağlantılıdır.

Bu temel ne kadar sağlam olursa, dil bilinci ve eğitimi ne kadar iyi verilirse, biz de kendimizi o kadar iyi anlatırız. Dünyayı o kadar geniş algularız.

Bir toplumun dili o toplumun fertlerini birbirine bağlayan temel unsurdur. O toplumun ortak değerlerinin temelidir.

Bu Almanya ve Avrupadaki Türkler için de böyledir.

Dilimize karşı kayıtsızlığımız ve özensizliğimiz yüzünden ortaya çıkan iletişim bozuklukları dilimizin ve bizi oluşturan en temel unsur olduğunu anladığımız zaman yok olacaktır.

Fakat ne yazık ki Göçmen Türklerin Türkçelerini hızla kaybetmelerine ilişkin bir durum görülmektedir.

Aile içi toplumsallaşmada birinci ve ikinci dilin sınırları birbirine karışmaktadır. Anadilin desteklenmesi ve doğru bir biçimde geliştirilmesi ileriye doğru bakıldığında vazgeçilmez bir anlam taşımaktadır.

Dil bir kimlik ve gelişim aracı olarak önümüzde durmaktadır. Anadilimize en iyi şekilde sahip çıkalım. Bunun imkanları sanıldığından fazladır.

Okula geçiş ve anadilin yeri

Anaokuluna ya da en geç okula başlayan anadili Türkçe olan bir çocuk apayrı bir dünya ile karşılaşmaktadır.

Düşüncesini, istek ve dileklerini dile getirmeye alışkın olduğu anadil artık burada işe yaramamaktadır. Kendisinden artık Almanca konuşması istenmektedir.

Ruhsal, toplumsal ve duygusal ilişkilerdeki güvensizlikleri derleyip toparlayan ve onlara güvenirliliği kazandıran anadil adlı araç okula giriş ile birlikte göçmen çocuğu için yoktur artık.

Çeşitli biçimlerde kendini gösteren karşı çıkışlarla karşılaşmaktadır. Çocuk kendi anadilini konuşmaya başladığında anlaşılmadığını görmeye başlamaktadır ve şüphe içine düşmektedir ve bunu olumsuz bişey olarak algılamaktadır. Bu çelişkili ortam çocuğun geleceğini de çok etkiler yaratmaktadır. Özellikle şahsiyet gelişimine büyük etkiler yapmaktadır. Doğru bildiklerinin, yani anadiliyle temel eğitiminde aldığı değerlerin belli bir oranda sarsılmasına sebep olmaktadır ve bu da bir özgüvensizliği doğurmaktadır.

Çocuk anaokulunda sonra okula başlayınca da yazı dili olarak almanca eklenmektedir. Birden tek egemen dil konumuna Almanca geçmektedir ve Türkçenin yeri hızla gerilemektedir.

Sizin de müşahade ettiğiniz gibi Türkçeyi kendi aralarında gizli bişeyler konuşmak veya dikkat çekmek için kullanmaya başlarlarmaktadırlar. Dikkat çekmeye çalışmaları aynı zamanda bir yardım çağrısı olarak da algılanabilir. Öz kimliği arka plana atılmış, bocalayan, çırpınan bir çocuğun çığlıkları olarak görebiliriz.

Burada çok önemli ve gerekli bir tesbit yapmalıyız:

Eğer ki, bir çocuğun kişiliğinin gelişimini sürecinde anadilinin en büyük etkiyi yaptığını düşünürsek, ki bunun aksi asla söylenemez, o zaman çocuğun yaşadığı ülke ve toplum gerçeği anadil öğretiminin tabanını oluşturmak zorundadır.

Aksi halde verim alınması imkansızdır.

Bir Türk çocuğunun bulunduğu bir yabancı ülkede okula başladığında Türkçe eğitiminden vazgeçilerek sadece o ülkenin dilinde okuma yazma öğrenirse alman sınıf arkadaşları gibi doğrudan duygusal ve zihinsel ve dilsel bir gelişim izleyememektedir. Eğitim bir yarışa çocuklarımız bu yarışı daha başından kaybetmeye adaydır demektir bu durumda.

Yani çocuklarımızın şahsiyetlerinin oluşması süreci kendi anadillerinde başlamakta ve gelişmektedir. Çocuğun gelişme süreci anadilinde başlıyor ise, Alman okulu bu süreci dikkate almakla sorumludur.

Yani okula gelinceye kadarki sosyal, kültürel ve bilgisel birikimini anadilinde kazanmış olan bir çocuğu sadece Alman dili ve kültürü ile eğitim ve öğretimde zorlamak ve anadilini ihmal etmek ya da elinden almaya kalkmak onu etnik kültürel kimliğini yadsımanın da ötesinde onu başarısızlığa mahkum etmek anlamına gelir.

Dilin kimlik ve şahsiyet kazanma noktasındaki inkar edilemez katkısı ve aynı zamanda ikinci bir dili öğrenmeyi kolaylaştırmaya etkisi ve dolayısıyla eğitim kalitesine tesiri olduğu açıktır.

Bu çocuklara ders veren yabancı öğretmenlerin de çok iyi gözlemlediği üzere, çocuklarımızın okuma becerileri de diğerlerine nazaran geç gelişmektedir ve daha başta yazılı anlatım konusunda büyük sıkıntılar çekilmektedir.

Bu durumdaki bir çocuk anadili gelişimini tamamlayamamasının yanı sıra öğrenim dili olan dilde de gerekli becerilerine ulaşamayacaklardır

Türk çocukların anadili öğretiminden vazgeçilerek tamamen buldukları ülkenin dilini ikinci dil olarak öğrenimlerinde de büyük engel olacağını ve dolayısıyla anadil eğitiminin okul yönetimi tarafından desteklenmesi gereğinin tekrar tekrar hatırlanmasında yarar vardır.

Sonuçta okul, çocuğunun kişiliğinin oluşmasında geleceğin belirlenmesinde uyumlu bir katkıda bulunmalıdır.

Türkçe mi Almaca mi? Anne babalara!

Doğal olarak anne babalar ve eğitimciler çocuklarının yarınlarının çok iyi olmasını isterler. Bunu konuşmalarında dile getirirler. Başarılı olmaları ve iyi bir meslek edinmeleri herkesin isteyeceği bir şeydir.

Anne babalar bunu isterken şunu unutmamalıdır:

Çocuklarınızın bu başarısı ülkenin ve toplumun genel durumu ile toplumsal ve ekonomik durumu ile doğrudan alakalıdır.

Özelinde ise o ailenin içinde bulunduğu toplumun neresinde bulunduğuna ve kendi gerçek ekonomik durumuna ve eğitim durumuna bağlıdır.

Çocuklarınızın okullarda başarılı olabilmeleri ve okul yaşamına en iyi biçimde uyum sağlayabilmeleri için burada Almanca'yı çok iyi öğrenmiş olmaları gerekir. Yalnızca sokakta öğrenilen, konuşulan dil yeterli değildir. Öğrenim dili okuma yazma dili de çok gelişmiş olmalıdır.

Bizler için Almanca'nın resmi dil özelliğinin ve okullardaki öğrenim dili olmasının yanı sıra bir de anadili Türkçe çok önem kazanmaktadır.

Onu öğrenme ve öğretme konusunda günümüzde bazı tartışmalar yapılmaktadır. Genellikle gençlerde ve çocuklarda görülen çok yanlış bir durum gözükmektedir.

Anadili Türkçe olan ve bu dili gayet iyi konuşabilen bu kuşak sık sık kendi arasında Almanca konuşmaktadır. Ya da bir konuşmanın içinde hem Almanca hem de Türkçe bölümler, sözcükler yer almaktadır. Bu ve benzeri durumlar oldukça sakıncalı ve sağlıksızdır.

Hangi kuşaktan ya da hangi yaştan olursa olsun bir insanın kendi anadilini konuşması onun en doğal hakkıdır. Almanya'da Türkçe konuşmaktan kaçınmak ve kendini küçük görmek durumunda kalan kişinin bunu yenebilmesi gerekmektedir.

Ortak dil olarak konuşulması gereken Türkçeyi bırakıp da çocuklarıyla bile Almanca konuşmak özentisinde bulunan anne ve babalara rastlanmaktadır. Bunun böyle olmasını öğütleyen sözde eğitimci Almanlar da vardır. Bu durum için verilen gerekçe çocukların Almancayı iyi öğrenmesi olarak ortaya çıkarılmaktadır. Buna katılmamız kesinlikle mümkün değildir. Eğer Alman olmayan bir çocuğun Alman dili gelişmeli deniliyorsa, bu dili öğrenmenin okuyup yazmanın konuşmanın başka yolları aranmalıdır.

Yani öyle hemen çocuğun kendi anne ve babası ile anadili Türkçeyi bırakıp ayak üstü, hesapsız plansız Almanca konuşmasını istemek iş değildir ve ucuz bir öneridir.

Yine bir sözde eğitici öğretmenin düşündüğü ve velilere önerdiği gibi burası Almanya burada Almanca konuşulur, öbür dillere hiç gerek yoktur. Sizin çocuğunuzun da okulda başarılı

olması için Türkçeye falan ihtiyacı yoktur; önemli olan yalnızca Almanca öğrenmesidir. Bu nedenle evde de çocukla Almaca konuşun, onu Türkçeye falan gönderip kafasını iyice karıştırmayın. Gibi anlatımların insancılıkla ve gerçek bir bilimsellikle uzaktan yakından hiç bir ilişkisi yoktur. Hem çok tehlikelidir, hem de aşığılayıcı bir durumdur. İçinde bir de yabancı düşmanlığı, Avrupa merkezietçi yaklaşımlar gizlidir.

Her ailenin kendine özgü bir anadili vardır. Bu dil o ailenin temel iletişim aracıdır ve bunun üzerinde kurulan bir ilişkiler demeti vardır. Bu sağlıklı ilişkiler ağını bozabilecek dış etki de işte bir diğeri dili anadili yerine kullanmaktır. Anadilin, kültürümüzü dinimizi özümüzü öğrenmede, onlara bağlı kalmada en büyük köprü olduğunu da asla unutmamalıyız.

Bazı anne ve babaların yaptığı en büyük yanlış bu çocuğun kendi çocukları olduğunu unutmamalıdır. Çocuklar Alman okuluna gideceklerdir, Almanca öğreneceklerdir; hatta bir Alman çocuktan bile daha başarılı olacaklardır. Ama tüm bu nedenlerden dolayı bir insanın kendi çocuğı ile bir başka dilde konuşması doğal değildir.

Çocuklarımızın Almancayı çok iyi öğrenmeleri yaşamsal bir gerçektir, şarttır ama anadilini bilmemeleri tek kelimeyle ayıptır.

Aileler çocuklarının Türkçe dersi almalarını sağlamalıdır. Bu da ancak tam zamanında olursa olur.

Bizim aradığımız gelecek kuşaklar hem Almanca hem de Türkçe dillerinde çok güçlü olmalıdırlar.

Okuldaki Türkçe derslerin durumu

Ne yazık ki Almanyanın en çok konuşulan ikinci anadil konumundaki Türkçe ve Türkçe dilli yarım milyon kadar çocuk okul sistemi içinde yeteri kadar Türkçe dersleriyle temsil edilememektedir.

Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu bir yazısında Almanyanın bu konuda uyguladığı çifte standarttan bahsetmektedir.

Almanyanın yıllardır Türkiye’de, Lozan’a göre azınlık sayılmayan kardeşlerimizden birer azınlık yaratmaya, dahası onların eğitimlerini anadillerinde görmeleri için çaba harcamaya devam ettiğinden söz etmektedir ve bu noktada kendi ülkesindeki sahicı azınlıkların kimliklerini, dillerini dikkate alması gerekirken bunu yapmadıklarına dikkat çekmektedir.

Alman devletinin Almanyadaki Türklerin anadilinde eğitim görmeleri veya Türkçeyi unutmamaları için Türkçe dersi görmeleri konusunda bir çok engellemelerde bulunduğunu tesbit eden Sinanoğlu özellikle velilerin bu konuda malesef yeterince duyarlı olmadıklarını vurgulamaktadır ve şöyle demektedir: Çocukların Türkçeleri giderse, Türk kimlikleri de toptan silinir o zaman onların Müslümanlığı da kalmaz, sahte Hristiyan misyonerlerine yem olurlar.

Artık şunu iyi bilinmesi lazım Almanya çoktan çok kültürlü bir toplum olmuştur. Artık biz de buraya yerleşmiş durumdayız. Bu gelişme geri döndürülemez. Eğitim kurumları bu çok kültürlü gerçeği bir şans olarak anlamalı ve birçok eğitimcinin de istediği gibi kültürlerarası eğitimi okul öncesi okullarda ve yüksek öğretim alanında da bir yeni eğitim ve öğretim politikasının ilkesi olarak kabul görmelidirler.

Bazı eyaletlerde bu tür uygulamaya çalışılsa da birçoğunda büyük eksiklik gözlemlenmektedir.

Göçmenlik süresi boyunca Almanyanın her eyaletinde okullarda Türkçe dersi yapılagelmiştir. Ancak bu dersler göçmen çocukların memleketlerine geri döndüklerinde uyum zorluğu çekmemeleri için ‘Türkçe anadilini tamamlama dersleri’ (MEU) adı altında ders saatleri dışında ve din dersiyle birlikte sunulmaktadır.

Değişen şartlarda bu derslerin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.Çünkü bu derslerin genel amaçları velilerin ve öğrencilerin bu derslere bakışı değişmiştir.

Aynı şekilde Alman politikacıların ve hükümetlerin de Türklere ve anadillerine bakışı değişime uğramaktadır.

Düne değin Türklere burada ‘konuk’ olarak görülüyordu ve anadili dersleri de bu çerçevede değerlendiriliyordu.Fakat artık bir geri dönme sözkonusu değildir.

Bugün Alman hükümetleri artık Türklerin de buraya yerleşik bir halk olduğunu en azından bir gerçek olarak kabul etmektedirler.

İşte buna bağlı olarak da anadile bakışları değişmektedir. ‘ Madem ki Türkler geriye dönmeyecekler, artık onlara anadili dersleri gerekmemektedir. Onların çok iyi bir Almanca öğrenmeleri tek hedef olmalıdır. Türkçeye gerek yoktur!’ diyebilmektedirler.

Malesef biz Türkçe konuşanlar tarafından da paralel sesler yükselmektedir: ‘Biz Türkiye’ye dönmeyeceğimize göre çocuklarımız Almanyada başarılı olmalıdırlar. Onlara artık Türkçe dersi değil yalnızca Almanca gereklidir. Türkçe neye yarar ki?’

İşte bu duruma şiddetle karşı çıkmamız ve bunu asla böyle olmadığını söylememiz gerekmektedir.

Avrupada Türklerin kalıcı olması ile bu dersler önemini kaybetmemiş, aksine daha da önem kazanmıştır.

İsteklerimiz:

1. Türkçe Almanya’nın hiç bir eyaletinde okullarda ‘seçmeli bir yabancı dil’ olarak sunulmamaktadır. Türkçenin hem anadil olarak hem de ikinci ya da üçüncü ve de belki dördüncü yabancı dil olarak diğer yabancı dillerin içinde yer almasını gerekmektedir.
2. Birinci sınıftan başlayarak okuldaki öğretim dili Almanca’nın yanı sıra ‘Türkçe anadili ve kültürü’ dersi seçmeli ve karneye geçerli kılınacak ve ders planı içine yerleştirilmiş, düzenli ders olarak sunulmalıdır.
3. Haftalık ders saatleri çoğaltılmalı mesela en az beş saat verilmelidir.
4. Realschule, Gesamtschule ve Gymnasium’da 7. sınıftan sonra Türkçe seçmeye bağlı ikinci yabancı dil olarak ve 9. ve 11. sınıftan itibaren üçüncü veya dördüncü seçmeli ders olarak verilmelidir. Nota ve sınavlamaya, okul bitirme sınavlarına yönelik olarak sunulmalıdır.
5. Kaliteli ve yeterli eğitimciler tarafından bu dersler verilmelidir.
6. İyi bir müfredatla uygun kitap ve yeterli malzemeyle bu dersler donatılmalıdır.

Son olarak Şunu belirtelim.

Anadili eğitimi kişinin içinde yaşadığı toplumun için de gereklidir. Böylelikle daha sağlıklı bir uyum ve birlikte yaŐama sağlanabilir.

KiŐiliđi güçlü ve toplumsal sorumluluk duygusu güçlü Türkçe kuşaklar Almanya barıŐına ve i huzuruna katkıda bulunur. AŐırı uçlara ve suça itilmeye karşı en güçlü nlem bu çocukların kendi öz dilleri ve kültürleriyle desteklenmiŐ bir eğitimi alabilmesinden gelir.

Bizler de kendi anadilimizi tüm eğitim ve ğretim kurumlarında, yaŐamın her alanında uygulanır bir dil olabilmesi için bilinçli bir uđraŐı vermeliyiz. Ancak o zaman gelecek kuŐaklarda kendi öz değerleriyle, öz varlıklarıyla toplumda hak ettikleri yerleri alacaklardır.

Ayrıca çok önemli bir nokta olarak da Türkçe dili halkın kendi öz dilini yaŐatması bir ‘insan hakkı’ olarak algılanmalıdır. Bu hakkımızı çocuklarımıza bu öğretimin yeri olan eğitim kurumları sağlamalıdır. Her halkın, dolayısıyla her bireyin anadilini kullanmaya ve anadilinde eğitim görmeye hakkı vardır. Uluslararası sözleŐmelerle bu hak güvence altına alınmıŐtır. (ocuk Hakları Evrensel Bildirgesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi vs.) ocuk Hakları Evrensel Bildirgesinde herkesin ırk, renk, cinsiyet, din, dil, siyaset başka bir görüş gözetilmeksizin ana dilinde eğitim hakkından yararlanılmasının gerekliliğine iŐaret etmektedir.